

• FØROYA • SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 31.	Lýsingaprisur fyri mm: 12 oyru á 1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu	Leygardagin 4. august 1945.	Bladid verður bilagt á posthúsinum, og kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárid	19. árg.
---------	---	-----------------------------	---	----------

Endurnýggjan av skipafлотanum.

I aftursvari til okkara ger »Dagblaðið» álöp á P. M. Dam, sum hann sjálvandi kann svara, tá ið hann kemur heim aftur; men fyrilils geva vit hervið svar fyrri hann á teir spurningar, sum blaðið setir fram.

Svar I. Tað passar ikki, at Ministry of Food einki svar hefur fingið; men annars varð málið sent til tær føroysku organisatiónirnar til ummælis, og mægliga var tað soleiðis, at P. M. Dam var farin av landinum, áðrenn svarið frá reiðarum fyrilá, og tí hefur P. M. Dam ikki kunnað avgreitt svarið; men hesum viðvíkjandi vil hann geva nærri frágreiðing.

Svar II og III. »Dagblaðið» skuldi væl verið tað seinasta, sum spyr, hvi P. M. Dam ikki hefur skipað fyrri, at tað aluenna hefur gjørt sáttmála við Danmark, Svøríki og við Mr. Quarrell, umboðsmannin úr Bretlandi um skipabygging ella skipakeyp, tí »Dagblaðsins» umboðsmenn vóru ikki fúsir at taka undir við javnaðarmonnum, tá ið vit á tingi talaðu og skrivaðu hesum viðvíkjandi, teir tvørturímóti feldu okkara uppskot, sum nettupp gekk út uppá, at tingið skuldi billeggja skip. Dam hefur tí onga heimild — ongan rætt til — tingins vegna at gera slíkan sáttmála, sum »Dagblaðið» krevur, at hann skal gera og spyr, hvi hann ikki hefur gjørt.

Skip fáast heldur ikki fyrri ongar pengar, og okkara uppskot um at veita vinnulánsgrunninum tann tørvandi pening, varð jú eisini felt.

Svar IV. I fjórða petti, sum als ikki er nakar spurningur áðanar »Dagblaðið» beint út, at tað er rætt, sum vit her í tí pettiinum, sum svarar á II og III hava greitt frá, og sum vit fleiri ferðir fyrr hava umtalað nevnliga, at tað var skeivt av okkara mótsæðummonnum á tingi at fella okkara uppskot um tvungið lán. Fyri at prógva hetta, loyvi eg mær at endurprenta fylgjandi, sum »Dagblaðið» ferir fram:

»Sjóvinnubankin hefur sett seg fyrri kr. 250 tús. fyrri fyrst. Norðoya Sparikassi kr. 100 tús og Suðuroya Sparikassi kr. 50 tús, meðan einki svar enn er komið frá A/S Føroya Banka og Fære Amts Sparekasse. Frá privatum er teknað um 50 tús kr.»

Hetta er tilsamans 450 tús. kr., og tað munar púra einki til at læna út tá ið talan er um skip. 450 tús. kr. rækka fyrri ein gamlan trolara, men minni enn fyrri ein hálvan av teim nýggju við øllum nútímans tólum.

Endiliga skal eg siga, at Dam er ikki vanur at stedga, tá ið slík mál troðka á, men ein millumtinganevnd kann púra einki gera, tá ið viðurskiptini eru soleiðis, sum vit her framman fyrri hava greitt frá.

Fólkaflókksmaðurin í millumtinganevndini í fjør hevði gjørt eitt gott uppskot, sum hann eisini talaði um á tingi, tá ið skipamálið var til 1. viðgerð, men, tá ið umgalt, og atkvøðugreiðslan skuldi fara fram, var einki at siggja til tað megnaruppskotið, men einans tann krypilin, sum »Dagblaðið» nú stemplar, sum nyttuleysan, kom fram. P. M. Dam hevði gjørt eitt frálíka gott uppskot, sum vit javnaðarmenn settu fram og greiddu atkvøðu fyrri, men vit eru ovfáir, og tí fall okkara uppskot og afturhaldsins krypilsuppskot varð samtykt.

Tá ið »Dagblaðið» sigur, at tað er fyrri fyrst, ið Sjóvinnubankin hefur tekna 250 tús kr., so loyva vit okkum at trúgva at orðini »fyrri fyrst» eru sett mest sum at pynta eitt sindur uppá tað misfostrið, sum ikki kann koma fram soleiðis sum tað verunliga er.

Símun Pauli Konoy

Hin 1. maí legði harra Símun Pauli Konoy niður lærarastarv sitt aftaná at hava verið lærari í 49 ár. Hann hevði gleitt seg til at kunna vera lærari árið út. Tá hevði hann náað ellismarkið fyrri lærarastarv — 70 ár. Men ein lungabruni og eftirfylgjandi veikleiki forðaði honum í hesum. Ikki tí, hann kundi sitað í embættinum hesar mánaðarnar; men tað hefur altíð eyðkent harra Konoy, at hann ikki hefur viljað verið ábyrgðarmaður fyrri nekrum, har ið hann ikki hevði umstøður at leggja sína fullu arbeiðsmegi.

Harra Konoy hefur av sonnum verið ein av okkara fremstu álitismonnum, ikki bara innanfyri lærarastáttin, har hann var formaður í eina langa tíð, men so nógvar aðrar greinir í okkara samfelag hava notið gott av hansara for-

mannsskapi, stórum arbeiðsevnum og dugnaskapi.

Sum skúlamaður er harra Konoy gitin sum ein av okkara bestu. Gøtu skúli er tiltikin. Leingi stóð hann sum ein fyrmynd bæði hvat ið viðvíkti skúlabarnanna kunnleika og skúlabyggingunum sjálvum. Ja, mangur ferðandi maður undradist á, at eitt so litíð og fáment pláss sum Gøturnar skuldi hava kunnað fingið sær so prýðiligar skúlabygningar. Men maðurin sum var sálin inni í skúlanum, og ið hevði sáað framburðshug og kærlleika til andsmenning í tann uppvaksandi ungdom, hann eigur sín stóra part av æruni fyrri, at Gøta fekk hesi eftir síni tíð framúrskarandi skúlahús.

Men tað er kanska sum politikkari harra Konoy er best kendur um Føroyaland. Sum røðari varð hann fagnaður sum ein av okkara bestu. Hansara talur komu frá hjartanum, tóku í hjørtuni, tí hann hevði altíð nakað at siga, nakað at geva av nýggjum. Tað vóru væl fyrri Føroyingar nýggjar og ókunnugar hugsjónir, hann bar fram. Men tær vóru bjartar, heitar og kveikjandi.

Harra Konoy var nationalur. Háskúlin, móðurmálið, fosturlands-søga og fosturlandskunnleiki í síni heild vóru hansara hjartamál. Men hann var ikki bara hugtikin av tí fjóðraskaparlíga. Hann kendi við tí minna manninum, fiskimanninum. Hann sá, at um vakurt og gott skuldi verða á Føroyalandi, mátti takast eitt ódnartak fyrri at lyfta fjøldina upp til betri og rúmari økonomisk kor. Hann sá fátækra-dómin og tað økonomiska hjálpa-loysi sum tær verstu trælaleinkjur, eitt fólk kann verða bundið niður í. Og harra Konoy var ikki tann maður, ið var varigur við mein-bogar í okkara samfelagslívi uttan at leggja út í stríðið fyrri at fáa hesar meintogar burtur ella í minsta lagi gjørt teir so meinalaysar sum møgult. Hann legði tí við fullum huga og heitari sál út í bardagan fyrri fiskimannin í Føroyum.

Harra Konoy var lærari og soleiðis bundin í sínum plássi. Ein skuldi hugsa sær, at tað mátti borið honum illa til at fingið fylkt fiskimenn á hesum spjaddu oyggjum til eitt felagstak, serliga tá ið tað er hvørjum manni kunnugt, at eitt spjatt búgvandi fólk hefur ilt við at ganga í flekk, fylkjast sum

ein heild til virka fyrri felags lands-umfatandi mál. Men harra Konoy sýndi her sitt manndómsbragð. Hann dugði — saman við R. Rasmussen, háskúlastjóra, og øðrum góðum monnum — at finna bæði stundir og høvi til at fáa allar Føroya fiskimenn fylktar í eitt felag, Føroya Fiskimannafelag. Og hetta gjørði hann einans sum filantropur, sum hugsjónarmaður. Ikki eitt oyra afturfyrri, nóg illa útreiðslurnar afturgoldnar. Og tað sum tyngst var: hann fekk ofta ill orð og ótekk frá teimum, ið hann hevði offrað nógva tíð og kreftir fyrri at hjálpa. Haraftrat kom, at hansara mótsæðumenn í politikki kendu seg eisini drivnar til at verða hansara mótsæðumenn í hansara fylkingarstarvi av fiskimannafjeldini. Og tað var kanska her hann fekk sínar svárastu neisur, tí hann vildi vinna eitt gott úrslit fyrri fiskimannin. Og tá ið hann sá, at fiskimaðurin ofta lat seg villia av monnum og kreftum, ið vóru beinleiðis erindasveinar hjá teimum, ið av náttúrligum vinningaligum interessum vóru ímóti fiskimansins lønar- og frigeringarinteressum, pindist hann og kundi kanska viðhvørt verða mótleysur og vónleysur. Men dapurskygnið vardi sjáldan leingi og rak hann ongatíð frá málinum at gera fiskimannafjeldina fría. Fiskimaðurin í Føroyum skyldar harra Konoy ómetiliga nóg, og søgan vil koma at seta hann sum hin týðningarmesta stuðulin í fiskimansins frigering.

Harra Konoy hefur ikki bara verið oddamaður hjá fiskimonnum og innanfyri skúlastapin. Hansara livsverk hefur ikki haft minni at týða í landbúnaðinum. Smábrúksmaðurin, traðarmaðurin, hefur ikki átt heitari talsmann enn hann.

Sum hann var stovnari av fiskimannafelaginum, var hann stovnari av Smábrúkarafelaginum, ið hefur til endamáls at fáa eina skipan í lag, sum ikki bara kann hjálpa monnum at fáa jørð til dyrkingar, men sum eisini kann veita traðarmanninum og landbrúkarunum í síni heild hjálp til at fáa jørðina, serliga ta ódyrkaðu, til kulturljød (Samanber Smábrúkarafelagsins uppskot á tingi til snardykan) Harra Konoy var eingin turrur teoretikari í búnaðarmálum. Hann legði fyrri við praktiskum arbeiði. Og tað, ið hann hefur fingið burtur úr jørðini av grønmæti og